

آبونه شماره اظہار

ممالک عثمانیہ دہ سنہ لکی (۶۵)، آلتی
آیلتی (۳۵) غروشدور .

ممالک اجنبیہ دہ سنہ لکی (۱۷)، آلتی
آیلتی (۹) ذراقدر .

ادارہ نمائندہ

باب عالی جادہ سندہ دائرہ مخصوصہ

اظہارات

آبونه بدلی پشیندر

§

مسلمک موافق آثار مع المنونہ قبول
اولنور . درج ایڈلہ یں یازیلر اعادہ
اولونماز .

الذکر الشرفی

سیر ۶ (۱) ۳۳۰ ۱۳۳۰

دینی، فلسفی، علمی، ادبی ہفتہ لقی مجموعہ اسلامیہ در .

واللہ یمہدی من یشاء الی صراط مستقیم

سر محرر

محمد عاکف

صاحب و مدیر

ع . اشرف اربیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

عدد ۳۱۱

۲۵ شوال ۱۳۳۲

پنجشنبہ ۲۷ ایلول ۱۳۳۰

جلد ۱۲

اظہارات
رسالہ مزیدن آلتدینی کوسترمک
شرطیلہ بتون یازیلر ہر ہانکی
برغز تہ طرفندن اقتباس اولونہ بیلیر .

§
مکتوبلرک امضالری واضح
و اوقرناقلی اولسی و آبونہ صرہ
نومروسنی محتوی بولونمسی لازمدر .

§
ممالک اجنبیہ ایچون آبونہ اولانلرک
آدرسلرینک فرانسزجہدہ یازلسی
رجا اولنور .

§
پارہ کوندرلدیکی زمانہ یہد اثر اولد
یغناک واضعاً بیلدیرلسی رجا اولنور .

وقت کجکه ابولبابه نك تحمل ایدہ جك خالی قلمادی. حتی بردفمه نماز قیلمق ایچین چوزولدیکی صیراده کندی غیب ایدوب یوزی قویون قاپاندی. نهایت بر صبح نمازی وقتی پیغمبر افندیز، مسجد شریفه کلدی وتوبه سنك مقبول اولدیغنی ابولبابه یه مؤده و یروب باغلیغنی مبارک اللریله چوزودی.

[ابولبابه نك مسجد دیره کنه باغلا نوب چوزوله سنك تبوك غزوه سنندن کری قلماسی اوزه رینه واقع اولدیغنی ده مرویدر. فقط بن برنجی روایتہ بنای مطالعات ایتدم.]

عسکر!

شو حکایه نك بالخاصه بویارچه سنه دقت ایتدکم؟ اصحاب کرامدن بردات شریف، اللہک عتابنه اوغرایور، پیغمبر طرفندن ترک اولونوبورده برهفته، اون کون قدر جامع دیره کنه باغلا نوب آج صوسز قالارق و جان و کولکدن کوز یاشری دوکوزک توبه واستغفار ایدیور، مرحمت الهیه طلبنده بولونوبور. نهایت توبه سنك عندالله مقبول اولدیغنی کندیسنه خبر ویریلوب باغلیغنی چوزولویور و مادی، معنوی اولان او حال اضطرابدن قورتاریلیور.

عجبا بونلر نهدن اولویور، ابولبابه کبی اصحابک ایلی کتلرندن اولان بردات، نیچین (خان) خطابنه اوغرایورده کونلرجه مختلر، مشقتلر چکیور؟ حرکات عسکریه حقیقه یابدیغنی اوفاق بر اشارتک جزاسی اولق اوزره دکلی؟

او، ابولبابه که (اصحاب عقبه) دن و اونلرک (نقبأ) سنندن ایدی، یعنی رسول الله افندیز، داها مکده ایکن کندیسنه عقبه موقعنده ایمان ایدن مدینه لیلرک رئیسندن ایدی. قیصه جهسی انصار کرامک اسکیلرندن و بویوکلرندق بردات شریف ایدی. رسول اللهک (بدر) و (قینقاع) محاربه لرینه عزیمتنده مدینه منوره قائم مقاملنی ایتش و اصحاب بدر درجه سنده طوتولمشدی. [۲]

بویله قدملی و معتبر بر ذاتک عسکرک حقیقه دشمنه اوفاجق بر اشارتده بولونماسی، کندیسنک بوصورتله جزا چکمه سنی ایجاب ایدهرسه ارودونک احواله دائر دشمن قولاغنه کیده جک درجه ده بوش بوغازلق ایدنلرک کرک عندالله، کرک عندالناس ناصل معاتب اولاجق لرینی و ناصل مجازاة کوره جکلرینی آرتیق سن دوشونده اوکا اوکا کوره حرکتده بولون.

طاهر المولوی

وفاتی، حضرت علینک خلافتی ابتدالزنده در. کریمه سی اولان (لبابه) حضرت عمرک برادری (زید بن الخطاب) ک حریمی اولمشدی.

برصنحه تاریخ:

مصرک سرگذشتی

۳

عراينك قيامی انسانره انگلتره نك سياستى

عرايی حادثه سنك ابتداسندن نهایته قدر انگلتره پک ماهرانه، یاخود تعبیر سیاسیه داهیانہ برسیاست تعقیب ایدیوردی. چونکه برجهتدن چرکسرایله مصر لیلر آره سنده تفرقه واختلافی علولندیریور، دیگر جهتدن خدیو ایله عراينك آره سنه خصومت و هداوت القسا ایدیور، عرايی ایله آرقداشرینه کویا خدیوک ار نلری قتل ایتدیرمک ایسته دیکنی ایناندریور؛ اوتہ طرفندن ده مرحوم توفیق پاشایه سلطان عبدالمیدک آنی خلع ایله عائله خدیویه نك حقوقی بائمال ایتک ایسته دیکنی سویلیوب طور یور؛ عینی زمانده حکومت عثمانیه ارکانده خدیو توفیق پاشانک سوریه قطعہ سی حقیقه محمد علینک سیاستنی تعقیب ایتک ایسته دیکنی اکلادیور... بوصورتله انگلتره هم دولت علیه، هم خدیو مصر، هم مصر احراری نزدنده صاحب نفوذ اولیور ایدی که نتیجه ده بتون احوالی کندی کیفنه، کندی منفعت و سیاستنه کوره جریان ایتدیریوردی.

عرايی ۱۸۸۱ سنه سنک ۹ ایلولنده - یوقاریده ایضاح ایتدی کمز - نمایش عسکرینسی یا بجه انگلیز دیپلوماتلری باب عالی نی توفیق پاشادن انتقام (!) آلمق ایچون تشویق ایله مصرده حاکمیت فعلیه سنی بایدار ایتک ایچون بو فرصتی قاجیر مامسنی در سعادت سفیرلری واسطه سیله آکلایدیلر. انگلیزلر باب عالی نی تشویق و تحریک ایله ده اکتفای تیه رک تائیس و رفیق لرینه تلقیناتده بولندیلر. بونلرده مصرده باشلایان شورش و هیجانلرک تسکین ایدیله بیلمسی، دولت علیه نك مداخله سی و مصرک عثمانلی عسکرلری واسطه سیله اشغال ایدلمسی ایله قابل اوله جغنی یکانه چاره اوله رق کوستردیلر.

باب عالی ایسه انگلتره دیپلوماتلرینک بو دسیسه سنه آلدانه رق بو مشکلی حل ایتک خصوصنده آنلرک رأینه اعتماد ایله مصرک احوالی آکلامق ایچون بر قومیسونہ اعزامنی تحت قراره آلدی و علی نظامی پاشا، احمد اسعد و قدری افندیلردن متشکل بر قومیسونی مصره اعزام ایتدی. بو قومیسون مخصوص مصره واصل اولمده دن ایکی کون مقدم عراينك قومانداسی آلتنده کی آلایک (تل الکبیر) . عبد العال بکک قومانداسنده کی آلایک ده (دمیاط) . کیتمسق ایچون امرلر صادر اولدی. بو وسیله ایله عرايی و عبدالعالی قومیسونک اعضاسی ایله ملاقاتدن منع ایدلمک ایسته نیلیوز ایدی. فقط بونلر مذکور امرلره قولاق آصمیه رق سفر ایتدیلر و قومیسون اعضاسی ایله ملاقات ایتدیلر.

خدیو توفیق پاشا قومیسون مخصوص اعضای ایله کوروشدیکنده
عربی ایله متفق واردوسندن راضی اولدیغی بیان ایتدی .

فرانسه ایله انکلتزه باب عالیته مصره بر قومیسون مخصوص
اعزام ایتدیکنه واقف اولور اولماز آنلرده اسکندریه لیماننه فیولرینی
کوندردیله . ۱۹ تشرین اول ۱۸۸۱ ده مذکور قومیسون مصری
ترك ایدمك در سعاده عودت ایدنجه مذکور فیولرده اسکندریه دن
حرکت ایتدیله .

بوصیره ده شویله بر شایعه انتشار ایتش ایدی : کوبا «در سعادتدن
ارسال ایدیلن قومیسون مخصوص عربی بی تشویق ایچون مصره کلش»
بونک اوزرینه بتون ملت مصریه عربی بی ذات شاهانه نك وکیل
حقیقیسی و خلافتك مدافع حقوقی اوله رق طاینه باشلادی .

مصر پارلامنتوسی اعضاسنك انتخاباتی ۱۰ تشرین نانی ۱۸۸۱ ده
باشلادی . وایلك دفعه اوله رق مصر پارلامنتوسی ۲۸ شباط ۱۸۸۱ ده
عقد اجتماع ایتدی .

آرتق عربی و آرقداشلی بر فرقه احرار صایلیورلردی . بو
فرقه نك رئیس عربی ایدی که ۳۱ مارت ۱۸۸۲ ده تائیس غزته سی
بو فرقه نك پروگرامی نشر ایتش ایدی . بو پروگرام آلی ماده دن
عبارتدر :

۱) دولت علیه عثمانیه نك حاکمیت اسمیه سنی و مصره اعطا ایدیلن
امتیازاتك تصدیقی .

۲) خدیو ۱۸۸۱ ایولنده ملته وعد ایتدیکی شیلره صادق قالدقجه
ملتك ده اكا قارشی مطیع و صادق قالمق مجبورتی .

۳) انکلتزه و فرانسه نك مصره یایدینی خدمات جلیله نك وثنائی
مراقبه مالیه نك منافع مملکته موافق بولوندیغنك تصدیقی .

۴) امنیت عمومی و اهالی ایله اجنبیلرک مال و جانلرینك محافظه سی .

۵) حریت دینیه و سیاسییه اعلان و بتون مصر لیلرک قانون نظرنده
مساوی طوتولسی و بر حکومت مشروطه تائیسسی .

۶) مملکتك نشر علم و عرفان ایله ترقیسی .

تائیس فرقه احرارک پروگرامی نشر ایتدکن صکره بک موافق
اولدیغی ، فقط هر حالده فرانسه نك بر مداخله عسکریه سندن قورقو .
لیدیغی سویلدی . بو مداخله نك ضرر لرینی تمدا ایتدی . فقط مع الاسف
عینی غزته انکلتزه نك مداخله عسکریه سی اثناسنده بوسوز لرینی تمامیه
اونوقدی و مصری اشغال ایدن انکلز عسکر لرینی کمال حرارتله
سلاملادی ، آلفیشلادی .

عربی میداننه چیقیدینی کوندن بری بتون ملت آکا مظاهر ایدی .
ملتک عربی یه اولان بومظامرتی خدیو توفیق پاشایه قارشی بر بغض

و نفرتدن ایلرو کلیوردی . بالعکس ملتک حریت و سعادتنی استحصاله
مائل اولدیغندن و برچوق داخلی شورشلردن اوصاندیغندن منبعث ایدی .

خدیو اسماعیل پاشانك دوره حکومتی مصر لیلرده استبداد علیهنده
بک مدهش بر جریان ایجاد ایتش و هر کسده شکل حکومت و اداره بی
تغییر ایتک ایچون شدتلی بر آرزو اویانمشدی . عربی ایله ارقداشلی
میدانه چیقنجه هر کس اكا انضمام ایتدیله . مصر اردوسی ایسه عربینك
النده ایدی . فلاحار عربینك نامی آکیلدقجه تهلیل و تکبیر لر ایله نامنی
تجیل ایدرلردی . و بوتون سعادتنی ، رفاهی ، حریتی بو مصر لی دن
بکلر لردی .

فی الواقع عربی ، مصری جدا مسعود و مستقل ایده بیلیر ایدی .
فقط آنک حرص و طمعی ، جهالتی ، باخصوص اجنبی انتریفه لرینه بر
آلت اولسی مصری اک درین حفره سفالته ، اک چیقلماز کر یوه لره
آتدی .

عربی ۱۸۸۲ سنه سنك ۴ مارتنده حریره نظارتی وکالتنه تعیین
ایدلی . بویله جه نفوذی آرتدی و اهالی آره سنده کی موقعی قوتلندی .
بوصیره ده بک چوق شایعه لر نشر اولتیوردی که دولت علیه نك عربی بی
تشویق ایتدیکی بونلرک برنجیسی ایدی . بوندن ماعدا حکومت عثمانیه نك
عائله خدیویه نك حقوقنی باعمال ایتک ایسته دیکی ، بعض اوروپا دولت لر یله
بو اوغورده اتفاق ایتیه چالیشدیغی ، مصری سوریه و طرابلس کی بر
ولایت عثمانیه یایمق ایسته دیکی خلقك ذهنته صوقولوردی و بو
شایعه لرک سخته علی نظامی پاشا ایله رشید بکک فینایه سفر لری دلیل
اتخاذ اولتیوردی . بدیهیدر که هب بو شایعه لری نشر ایدن ملعونلرک
غایه سی خدیو ایله ذات شاهانه نك آره سنی آچق و خدیوی الرنده بر
آلت اتخاذ ایتک ایدی .

۴

انکلتزه و فرانسه نك اتفاق و مشترک انتریفه لری

فرانسه ، مصر ده فرقه احرارک موقعی تحکیم ایتدیکی ، هر شینک اردونک
ودها طوغروسی عربینك النده اولدیغی کورونجه خدیو ک وضعیتن اندیشه
ایتمک باشلادی . وانکلز ایله بالاتفاق قاهره ده کی وکیل لرینه بر نوطه ارسال
ایدمك انکلتزه و فرانسه نك توفیق پاشایه هر مشکله قارشو هر درلومعا ونته آماده
بولندقلرینی ، مصرک سلامتی ، اوروپانک منافی آنک مقام خدیویته
قالسنه وابسته اولدیغی تبلیغ ایتلرینی طلب ایتدیله .

بو نوطه دن مقصد بتون عالمه انکلتزه ایله فرانسه نك مصر حقنده
مشترکاً حرکت ایتدکلرینی اعلان ایتک ایدی . فرانسه بو اتفاق
صوکنه قدر محافظه ایتش اوله ایدی ، مصر انکلتزه نك کسکین دیشلردن
قورتولوردی . فقط بویله اولدی . چونکه ایلك اول انکلز غزته لری
انکلتزه حکومتی علیهنه فرانسه ایله اتفاق و اشتراک ایتدیکندن طولایی

اوروپالیلری اڤه زیاده قورقودان (عربی) نك حربیه ناظری اولسی ایدی. چونکه اونلر عربانی بی، اونلر هیئت تشریحیه بی بودجه بی بتون فرعاً ایله مذاکره و مناقشه ایتمک تشویق ایدن، شریف پاشای اسقاط ایدن، اوروپالیلرک مصرده کی منافعنی اضراره اوغراشان یکانه آدم اوله رق طایورلردی.

بونک اوزرینه فرانسیز مجلس مبعوثانی اعضاسندن موسیو «ده لاقوس» (٢٣ نیسان ١٨٨٢) ده قاینه رئیسندن فرانسه نك مصرده قاینه نك تبدیلی اوزرنده نصل برخط حرکت تعقیب ایده چکنی سؤال ایتدی. وجواباً فرانسه وانکلتره نك بتون اوروپا دولتلری ایله مخابره ایتدیکنی و بتون دولتلرک بالاشترک بومشکللی حله چالیشه. جنفی سویلیدی.

مصرده ایسه انترقیه جیلر وار قوتلریله اهالی آره سنده اختلاف و تفرقه علولندیرمکه، مصرک استقلالنی بیقیمنه چالیشوردی و چرکساری اغوا ایدره ک اعرابی بی اولدورمه لرینی توصیه ایدیورلردی. فقط چرکساردن بریسی اغوا آته آلدانیهرق بودسیسه بی (طلب پاشا) یه خبروردی. بوده حادثه نك تفصیلاتی خدیوه، حربیه ناظرینه و رئیس نظاره عرض ایتدی. چرکسارک محاکمه سی قرارلاشدیرلدی و بالحا که سودانه تبعید ایدلری ایله تجزیه اولوندیلر. توفیق پاشا محکمه نك حکمنی ایشیدنجه مسئله بی ذات شاهانه یه عرض ونه یا پلاسنگ اقتضا ایتدیکنی استفسار ایتدی. ذات شاهانه نك جوابی و رود ایتهدن انکلتره و فرانسه سفیرلری مداخله ایدره ک صادر اولان حکمک تعدیلانی طلب و محکوملرک سودانه تبعید ایدیلر جک لرینه شامه ارسال ایدلری خدیوه تکلیف ایدیلر و تکلیفلری قبول اولندی. بو حادثه دن طولانی خدیو ایله قاینه سی آره سنده بر برودت حادث اولدی. درعقب انکلتره و فرانسه سفیرلری دول متبوعه لرینه محمود سامی پاشانک خدیو و اوروپالیلرک حیاتی بالذات خدیوک قارشیسنده تهدید ایتدیکنی یازدیلر بونک اوزرینه همان فرانسه ایله انکلتره فیولرینی اسکندریه یه ارسال ایتدیلر.

عبدالغنی سعید

حرب عمومی و عالم اسلام

فاس، جزایر و تونسده مسلمان عسکرلرینه طاغیدیلان و براسخه سی ده اورادن اداره خاتمه کوندریان عربجه خطبه نك ترجمه سیدو:

بسم الله الرحمن الرحيم «وجاهدوا فی سبیل الله ...»

الله ذوالجلال حضرتلرینه حمد و ثنادن، مرشد اعظم رسول محترم افندیله آل و اصحابنه و اون بی معظمی سونلره صلوات و سلامدن صوکره:

یاغری بی قویاردیلر، و حکومتدن منفرداً ایش کورمسی مصرانه طلب ایتدیلر.

باب عالی ایسه انکلتره و فرانسه نك مشترک نوطه لرینی ارسال ایتلرینی ناجا بر حرکت عد ایدره ک بونی سفیرلری واسطه سیله پروتستوایتدی. (١٣ مارت ١٨٨٢) ده باب عالی بو پروتستوسنده شئون مصریه یه انجق کنديسنک مداخله یه مالک اولدینی، مصرده ایسه فرانسه ایله انکلتره نك مداخله سی اقتضا ایتدیره ک هیچ بر شیک و وقوع بولمادیغنی سویلیدی.

بوصره لرده فرانسه ده مشهور غامبتا قاینه سی سقوط ایتدی ویرینه (فریسنیه) قاینه سی جمهوریتک اداره سی آله آلدی. بو قاینه نك مصر حقیقه تعقیب ایده چکی سیاست بک وضوحی، یعنی انکلتره ایله مشترکاً حرکت ایتک و آتی هیچ یالکز براقامق ایدی.

* *

یوقاریده سویلیدی کمز اوزره مصر پارلامنتوسی اجتماع ایتش ایدی. پارلامنتو ایلك دوره اجتماعیه سنده بعض قانونلر وضع ایتکه موفق اولش ایدی. فقط وقتا که بودجه بی مذاکره باشلادی، قاینه ایله هیئت تشریحیه آره سنده اختلاف یوز کوستردی.

شریف پاشانک فکر نجه هیئت تشریحیه نك بودجه بی بتون فرعاً و حتی دیون عمومی بی بیله مذاکره و مناقشه ایتسی فرانسه وانکلتره بی اغضاب، ایدر ایتش. چونکه بویکی دولت مصر مالیه سی مراقبه ایتک ایچون ایکی مراقب مالی تعیین ایتلردی. هیئت تشریحیه ایسه بودجه بی بتون فرعاً ایله مذاکره ایتبی ایلك وظیفه سی اوله رق عد ایدیورلردی. نتیجه ده شریف پاشا استعفا ایتکه مضطر قالدی. (٢ نیسان ١٨٨٢). درعقب شاعر آتش زبان محمود سامی البارودی پاشا نظار ریاستنه و عربی حربیه نظارته تعیین ایدیلدی. سامی پاشا، بودجه نك نظار ایله آنلرک عدینه مساوی برانجمن مبعوثان طرفندن مذاکره ایدلسنی، قرارلرک اکثریت ایله قبولنی، و بر اختلاف و وقوعنده مجلسه مراجعت ایدلسنی مین رأینی مجلسه عرض ایتدی و رأی قبول ایدلدی. فقط شریف پاشانک سقوطی بتون داینلری اغضاب ایتدیکی کبی فرانسه ایله انکلتره پارلامنتونک بودجه حقیقه کی اطوارینی مراقبه نثابه حقوقه و یا خود مصرده کی منافعلرینه بر تعدی صایدیلر. بونک اوزرینه نکلیر و فرانسیز مراقب مالیلری استعفا ایتدیلر. بدیهیدرکه فرقه احرار بویک نازک دوره بر آرزویت کوسترملی، مبعوثان ایسه بر دجه نك دیون قسمنی ترک ایتیه. موافقت ایتلی ایدیلر. مع الاسف احرار ایله مبعوثانک اصراری بتون استفاده لری ضایع و مصری بر اوچورومه سوق ایتدی. فرقه احرار، حریت، عدالت، مساواتک بر ملتده بردنبره بر کونده تأسس ایدمه چکنی تدیر ایدمه دی و بک مفراط مطالباتده بولندی. نتیجه ده اوروپالیلر قورقغه باشلادی. واصل